



WSPÓLNA KLASYFIKACJA JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS)

Unia Europejska ustanowiła wspólną klasyfikację jednostek terytorialnych do celów statystycznych, zwaną NUTS, aby ułatwić gromadzenie, opracowywanie i rozpowszechnianie zharmonizowanych regionalnych danych statystycznych w UE. Ten hierarchiczny system jest również wykorzystywany do przeprowadzania analiz społeczno-ekonomicznych regionów i planowania interwencji w kontekście polityki spójności UE.

PODSTAWA PRAWNA

Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r., które zostało kilkakrotnie zmienione (w latach 2005, 2008, 2013 i 2017), głównie w związku z przystąpieniem nowych państw członkowskich do UE. Ostatnie poważne zmiany wprowadzone w 2017 r. pozwoliły na: 1) ustanowienie prawnego uznawania typologii terytorialnych do celów statystyki europejskiej; 2) ustanowienie podstawowych definicji i kryteriów statystycznych dla różnych typologii terytorialnych; 3) zapewnienie zharmonizowanego i przejrzystego stosowania i wykorzystania typologii terytorialnych na szczeblu UE i w państwach członkowskich; oraz 4) sprecyzowanie warunków przekazywania uprawnień Komisji.

W drodze rozporządzeń Komisji kilkakrotnie dostosowano też załączniki do ww. rozporządzenia. Ostatnia aktualizacja miała miejsce w listopadzie 2016 r. i dotyczyła zmian administracyjnego podziału terytorialnego kilku państw członkowskich. Od dnia 1 stycznia 2018 r. rozporządzenie to ma zastosowanie do przekazywania danych Komisji (Eurostatowi).

CELE

Statystyki regionalne są filarem unijnego systemu statystycznego i stanowią podstawę określania wskaźników regionalnych. Ich charakter został określony na początku lat 70. jako rezultat negocjacji pomiędzy krajowymi instytucjami statystycznymi państw członkowskich a urzędem statystycznym Unii Europejskiej (Eurostat).

Użytkownicy danych statystycznych podkreślają coraz większą konieczność harmonizacji na szczeblu Unii, tak aby zapewnić dostęp do porównywalnych danych na całym obszarze UE. UE ustanowiła klasyfikację NUTS, aby ułatwić gromadzenie, przekazywanie i rozpowszechnianie zharmonizowanych regionalnych danych statystycznych.



W związku z tym jednolite ramy prawne stworzone na mocy rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 zapewniają w miarę upływu czasu stabilność regionalnych danych statystycznych.

STRUKTURA

Na podstawie klasyfikacji NUTS dokonano podziału terytorium ekonomicznego państw członkowskich, które obejmuje również ich terytorium pozaregionalne. Na terytorium pozaregionalne składają się części terytorium ekonomicznego, które nie mogą być przypisane do pojedynczego regionu: przestrzeń powietrzna, wody terytorialne oraz szelf kontynentalny, enklawy terytorialne (ambasady, konsulaty i bazy wojskowe) oraz złoża surowców na wodach międzynarodowych eksploatowane przez jednostki obecne na terytorium.

Aby zapewnić porównywalność regionalnych danych statystycznych, należy wyznaczyć takie strefy geograficzne, które były porównywalne pod względem wielkości zaludnienia. Należy także szczegółowo określić sytuację polityczną oraz warunki administracyjne i instytucjonalne w tych strefach. W stosownych przypadkach podział na jednostki nieadministracyjne musi uwzględniać uwarunkowania ekonomiczne, społeczne, historyczne, kulturowe, geograficzne lub środowiskowe.

W ramach klasyfikacji NUTS wprowadzono strukturę hierarchiczną, w której każdemu państwu członkowskiemu przydzielono trzy poziomy: NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3. Drugi i trzeci poziom to odpowiednio jednostki poziomu pierwszego i drugiego. Państwo członkowskie może przyjąć kolejne hierarchiczne szczeble szczególności dla dalszego podziału poziomu NUTS 3.

FUNKCJONOWANIE

A. Definicja

Do opracowania definicji jednostek terytorialnych wykorzystano jednostki administracyjne istniejące w państwach członkowskich. Jednostka administracyjna oznacza obszar geograficzny z władzami administracyjnymi uprawnionymi do podejmowania decyzji administracyjnych i strategicznych dla tego obszaru w obrębie prawnych i instytucjonalnych ram obowiązujących w danym państwie członkowskim.

Istniejące jednostki administracyjne wykorzystywane dla hierarchicznej klasyfikacji NUTS wyszczególniono w załączniku II do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003, takie jak np.:



1. NUTS 1: w Belgii – „Gewesten/Régions”; w Niemczech – „Länder”; w Portugalii – „Continente”, „Regiao dos Açores” i „Regiao da Madeira”; w Wielkiej Brytanii – „Scotland, Wales, Northern Ireland” i „Government Office Regions of England”.
2. NUTS 2: w Belgii – „Provincies/Provinces”; w Hiszpanii – „Comunidades y ciudades autonomas”; we Francji – „Régions”; w Austrii – „Länder”.
3. NUTS 3: W Danii – „Amtskommuner”; we Francji – „départements”; w Szwecji – „län”; na Węgrzech – „megyék”; w Republice Czeskiej – „kraje”; w Bułgarii – „oblasti”.

System lokalnych jednostek administracyjnych (LAU) uzupełnia klasyfikację NUTS. Lokalne jednostki administracyjne stanowią główne elementy NUTS i obejmują gminy miejskie i inne gminy Unii Europejskiej: w każdym państwie członkowskim lokalne jednostki administracyjne dokonują podziału poziomu NUTS 3 na jeden lub dwa dalsze poziomy jednostki terytorialnej. Klasyfikację NUTS uzupełniają ponadto siatki statystyczne, wykorzystywane do obliczania typologii terytorialnych opartych na danych dotyczących ludności. Zadaniem Komisji (Eurostatu) jest prowadzenie i publikowanie w przewidzianej do tego sekcji swojej strony internetowej typologii unijnych składających się z jednostek terytorialnych na poziomie NUTS, LAU i komórek siatki.

B. Wartości progowe

Poziom klasyfikacji NUTS, do którego zalicza się jednostkę administracyjną, określa się na podstawie progów demograficznych:

Poziom	Minimum	Maksimum
NUTS 1	3 mln	7 mln
NUTS 2	800 000	3 mln
NUTS 3	150 000	800 000

Jeśli całkowita liczba ludności danego państwa członkowskiego znajduje się poniżej dolnej granicy dla danego poziomu NUTS, to państwo członkowskie traktowane jest jako jedna jednostka terytorialna NUTS na tym poziomie.

Jeżeli dla danego poziomu klasyfikacji nie istnieją w państwie członkowskim jednostki administracyjne właściwej wielkości, to ten poziom tworzy się poprzez połączenie odpowiedniej liczby mniejszych i przylegających do siebie jednostek administracyjnych. Tak połączone jednostki nazywane są jednostkami „nieadministracyjnymi”.

C. Zmiany

Zmiany w klasyfikacji NUTS mogą być przyjmowane w drugiej połowie roku kalendarzowego, nie częściej niż raz na trzy lata. Niemniej jednak, w przypadku znaczącej reorganizacji odnośnej struktury administracyjnej państwa członkowskiego, zmiany można wprowadzić w krótszych odstępach czasu. Państwa członkowskie informują Komisję o każdej zmianie dotyczącej jednostek administracyjnych lub innych zmianach mogących mieć wpływ na klasyfikację NUTS (na przykład w przypadku zmian wprowadzonych w elementach składowych, które mogą mieć wpływ na progi poziomu NUTS 3).



Zmiany wprowadzone w zakresie małych jednostek administracyjnych spowodują zmiany w klasyfikacji NUTS, jeśli wiążą się ze zmianą liczby ludności przekraczającą 1 % odnośnych jednostek terytorialnych NUTS 3.

W przypadku jednostek nieadministracyjnych państwa członkowskiego można dokonać zmiany klasyfikacji NUTS, w sytuacji gdy zmiana ta zmniejsza standardowe odchylenie w zakresie wagi demograficznej w stosunku do wszystkich jednostek terytorialnych UE.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

W związku ze swoją rolą w zakresie kontroli proponowanych przez Komisję zmian w klasyfikacji Parlament wielokrotnie podkreślał, że pewnym elementem, takim jak uwzględnianie mniejszych jednostek administracyjnych, należy poświęcić szczególną uwagę. Ustalenie poziomu NUTS dla mniejszych jednostek administracyjnych umożliwiłoby dokładniejsze odzwierciedlenie rzeczywistej sytuacji i pomogłoby uniknąć rozbieżności, wynikających m.in. z umieszczenia na tym samym poziomie NUTS jednostek regionalnych znacznie różniących się pod względem liczby ludności.

W ramach ostatniej procedury wprowadzania zmian do rozporządzenia w 2017 r. Parlament, działający jako współprawodawca, poparł wniosek Komisji w sprawie dostosowania rozporządzenia NUTS (w odniesieniu do typologii terytorialnych w nim wymienionych) w celu rozwiązania kwestii rosnącego zapotrzebowania na dane w kontekście spójności i rozwoju terytorialnego.

Marek Kołodziejcki
01/2020

